

1649.

1. Puccius, Gregorius: De antichresi . . . et l. 17 C. de usu
2. Dieckhoff, Christophorus Ludovicus: De stylo curiae
3. Especkius, Jacobus Valentinus: Specimen examinis te-
men tarsi.
4. Frantz, Johannes Loachimus: De remediis adversus
in aequalitatem divitionem competantibus . . .
5. Pircarius, Gualfr. Jacobus: De rebus puni bilibus . C l
16 de poenis
6. Rebhan, Johannes: De defensione necessaria
7. Rosenkranz, Confridus: De jure danico.
8. Sax, Johannes Melchior: De sententia illentis:
solue et repetit.
9. Schling, Johann Beckhaus: De re litigiosa.
10. Schorn, Christianus: De prohibitione alienationis
in ultimis voluntatibus.

1649

11. Schoene, Maximus: De purgatione moral
12. Tebor, Joh. Vho: De um syntheticae juris prudentiae
in analytica. Spec. 3.

13. Tebor, Joh. Vho: De crimine stellionatus

14. Thilo, Georgius Melchior: De definitione et nocentia
late tibi, ex principis juris naturalis et gentium

1650.

1. Piccius, Gregorius: De defensione necessaria

2. Piccius, Gregorius: De forma et modo testandi

3. Piccius, Gregorius: De fidejurnibus, (Cranique)
beneficiis.

4. Bilschius, Casparus: De casu questionum, quae ut carnis
pro amico commendantur - 2 Saml. 1650 - 1728.

5. Muebling, Johann: De jure fiscali

6. Casperus, (Mistrellerus): De pollicitationibus

7. Guelcken, Tobias Moricus, a: De restitutionibus in integrum

1601.

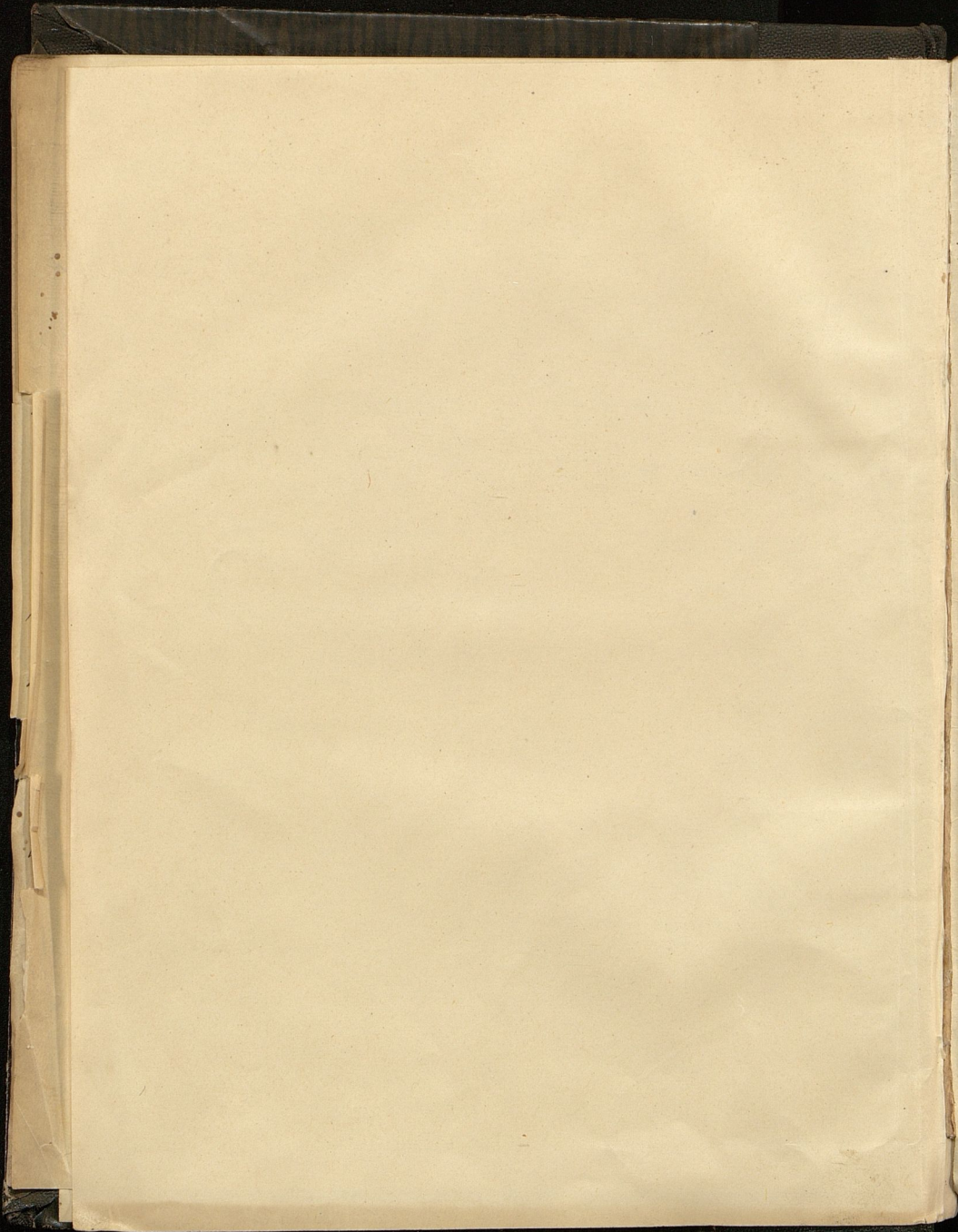
8. Roemer, Cornelius: De supereminenti domino.
9. Schultz, Philippus: De jure latioris
10. Saltorius, Bernhardus Balthasar: De jure majoris
status majoribus
11. Tabor, Joh. Wlth: Sacientialis et privilegium uxoris
de non appellando, ducum Brunsvic. ac. Luneburgensium
12. Tabor, Joh. Wlth: De modis acquirendi feudum
13. Thoman, David: De proxenctis

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

DISPUTATIO INAUGURALIS
JURIDICA,

252

De
REMEDIIIS ADVER-
SUS INÆQUALITATEM DI-
visionum competentibus

Ad illustrationem L. 3. C. comm. utriusque iud. tam fam. /
ercif. quam communi
divid.

Quam

PRÆSIDE DEO TER OPT. MAX.

Ex

Authoritate & Decreto

MAGNIFICI, NOBILISSIMI, & AM-
PLISSIMI JURISCONSULTORVM ORDI-
nis in florentissima hac Reipubl. Argentoratensis

Univerſitate,

Pro summis in utroque Jure Honoribus & Privilegiis Do-
ctoralibus rite recteque consequendis,

ſolemnis examini ſubmiſſe

JOHANNES JOACHIMUS FRANTZ,
Argentoratensis.

Die 22. Novembr. horis locoque ſolito.

ARGENTORATI,
Typis JOHANNIS PHILIPPI MÜLBII,
& JOSIAE STADELII.

ANNO M. DC. XLIX.

VIRIS
 GENEROSIS, MAXIME STRE-
 NUIS, NOBILISSIMIS, AMPLISSI-
 MIS ET PRUDENTISSIMIS,
 DNN.

QUINDECIM VIRIS,
 INCLUTÆ HUIUS REIPUBL.

ARGENTORATENSIS:

PATRIÆ PATRIBUS,

E

Prætorio

Equestri

Præcipuoque Civium Ordine

delectis

URBIS OECONOMIS;

PATRONIS

Publico privatoque nomine,

pia mente

devotissimoque obsequio

colendis,

Dissertationem hanc Inauguralem

in

Reverentiæ erga Iesos perpetuæ argumentum,

spemque duraturi in se Patrocini

humiliter

offert atque consecrat.

JOHANNES JOACHIMUS FRANTE.

523

GENEALOGIA ALEXANDRI
MAGNI REGIS FRANCIE
ANNO 1210

QUINTUS
INCIPIT HISTORIA
AB ORIGINE
TANTUM

Partido
Pachipon
IN HIS DE
TANTUM

TANTUM
TANTUM
TANTUM

TANTUM
TANTUM
TANTUM
TANTUM

ac
er
re
ca
ni
li
be
co
te
fu
fe
ta
re
vi
in
à g
Ma
rib
au
qu
qu

PROOE MIUM.

Uod summus Jctorum Cuiacius ⁷⁷
Papin. ad l. ult. de quib. reb. ad eund. iud. eatur
notavit, videri eam legem brevem esse & faci-
lem, necesse tamen: & ex eo *ad l. 8. C. de pact.*
accommodavit magnificæ dignationis eminentissimæque
eruditionis Vir Dn. D. Tabor, Universitatis nostræ h. t. Re-
ctor meritissimus, Patron. & Præceptor meus, omni hono-
re & observantia æternum colendus, *in tract. de iur. socid.*
cap. 2. num. 1. idem fortassis non immerito *de L. 3. C. comm.*
uir. iud. tam sam. creisc. & c. pronuntiari poterit: quamvis e-
nim libenter cum *Gifan. in explanatione celebrior. ac diffici-*
lior. legum Cod. Justin. fateamur, eam inter difficiliore habendam non esse, si modo ex ipsis visceribus totoque eius
contextu sensum eruere laboraverimus, (quod communi-
ter fere negligi queritur *Matth. Gribald. de meth. ac ration.*
stud. lib. 1. cap. 9. perplexam tamen eam & difficilem nobis
fecit Dd. veterum & quorundam recentiorum commen-
tatio, qui dum ab antecessorum traditis plerunquerecede-
re nolunt, more avium anterioris sequentium volatum,
vid. in simili Gothofr. Anton. disput. feud. 6. th. 5. lit. b. aut
ingeniosis animi sui commentis nimium indulgent, certè
à genuino legis intellectu & mente Impp. Diocletiani &
Maximiani longe recesserunt. Quocirca cum superio-
ribus septimanis de themate quodam pro disputatione in-
augurali publice proponendo mihi dispiciendum esset, ne-
que diffusio rem materiæ alicuius selectioris tractationem,
quod alias non inconvenienter à plerisque fieri video, syn-
A therice

72
thetice adornare ; per angustias temporis ; queis instans
proxime iter me incluserat, liceret, hanc inprimis Legem,
quæ præsentissimum sui usum in foro ostenderet, non sine
consilio Superiorum ad manus sumere, eamque more ana-
lytico examinatam, quâ ingenii vires paterentur, à sequiori
interpretatione vindicare constitui. Quod ut feliciter &
cum aliquo studiorum nostrorum fructu succedat, divini
Numinis clementiam seria devotione ac submissis preci-
bus hic obtestamur.

THESIS I.

AC primum, ne quid circa propositam hanc legis no-
stræ tractationem negligamus, placet ordine hæcenus rece-
pto, & antequam contextum ipsum propius inspiciamus,
tum de inscriptione, quæ supplicantis & rescribentium per-
sonas patefaciet, tum de subscriptione, quæ temporis rationem
designabit, pauca quædam præmittere.

II. Quod personas rescribentes, utpote digniores attinet,
sunt illi nominatissimi Jmpp. Diocletianus & Maximianus, quo-
rum rescripta æquitatis ac prudentiæ plena, *Aurel. Victor. in Casar.*
cap. 39. §. 5. Edit. Gruter. de Jmpp. nostris, neque minore, inquit, stu-
dio pacis officia vincita legibus acquisimus; vid. Illustrem Virum Dn. Jacob.
Gorbofr. in dissert. ad l. Casus maioris 8. C. de Testam. pag. 39. & 40. u-
tramque haud immerito in Jure nostro paginam faciunt. Et Dio-
cletianus quidem Anno Christi 284. ingressus Imperium, solus
per biennium, mox cum Maximiano, quem anno Christi 285.
Cæsarem, dein sequenti ob imminentiâ à barbarorum incursum
Reipubl. pericula Augustum atque Collegam sibi fecerat, post Cal-
vis. novissimè Peravius in ration. temp. part. 2. lib. 6. pag. mibi 76. per an-
nos octodecim Rempubl. administravit, donec anno Christi 304.
ambo deposita purpura, Diocletianus quidem sponte, alter autem
authoritate Collegæ motus, ad privatam redeuntes vitam succes-
foribus Imperii gubernacula reliquerunt.

III. Persona supplicans, sive quæ rescriptum impetravit,
non uno modo in variis juris corporibus refertur, nam alicubi

Aurel.

Aurelia Septimia, ut in editionibus Gothofred. & Cod. Gregoriano, alibi *Aurelia Severe*, ut in veteri Consultatione cuiusdam Jcti, à Cujac. in Consultationum suarum frontispicio relata, nomine legitur: à quibus maxime divertit glossa, quæ nescio qua indagine hic *Maurum* quendam pro supplicante nobis adducit: quanquam nostra non multum non multum interfit, quæcunque tandem illa persona fuerit, ad quam hoc ab Imp. rescriptum emanavit, dummodo de rescripto ipso satis constet. Quia tamen in jure nostro Justiniano vix Imp. occurrunt, quorum plura ad feminas rescripta leguntur, argumentum forte hinc colligi poterit, summæ iustitiæ, perpetua æquabilitate ab ipsis erga feminas, viduas & alias miserabiles personas dispensatæ. Quam æquiorum Principum laudem suam in primis facere voluit Constantinus in l. un. C. quand. Imp. inter pupill. vid. &c.

IV. Subscriptio deniq; legis nostræ ita concepta est: PP. XVI. Kal. Jul. ipsis AA. Coss. cui in plerisq; locis, (nam sæpissimè hæc subscriptio occurrit) annus Christianæ cõputationis 293. subiicitur, qui à vero nõ longe aberrare videtur, si cogitemus, plerasq; leges, quas ut Collegæ in Consulatu August. nostri ediderunt, in annos, 290. & 293. incidere, rectius tamen fortassis hæc nostra ad annum 290. refertur, siquidè ordinem legum consideremus, & respiciamus ad proximè sequentem quartam, quæ eodem anno data est, cum subnexum habeat Consulatum Diocletiani IV. & Maxim. III. præcipuis Chronologorum hac in re consentientibus: quod enim in quibusdam editionibus, Constantini quoque & tertii quidem eius Consulatus mentio fit, ea additio haud dubie subreptitia est, adeoque rectè à Gothofr. virgulis inclusa, cum in fastis Siculis & Capitolinis, & quos Onufr. Panvinius adornavit, nullus circa ea tempora Constantinus, sed Constantius Constantini M. parens nondum tamen ut Consul appareat. Neque magis subscriptio Codicis Gregoriani placere nobis poterit, ipsis VI. & Constantio III. Coss. tum quod Diocletianus semper uno Consulatu Maximiano prior fuit, tum quod ipse solus in Consulatu VI. sine Maximiano Constantium II. Conf. Collegam habuit, anno Christi 296. vid. diligentissimum harum rerum scrutatorem Panvin. in fastis, & Calvis. in opere Chronolog. Locus etiam unde hæc constitutio emanavit, non exprimitur, si quid tamen coniiicere licet, credibile est

A 2 aut in

225
fuit in Pannonia, aut in Thracia Bithyniave emissam fuisse; pleræque enim leges hisce temporibus scriptæ, siquidem alicuius loci meminerunt, vel Byzantii, vel Philippoteos, aut Heraclie in Thracia, aut Nicomedia in Bithynia, frequentissime tamen omnium Sirmii in Pannonia mentionem faciunt: Cum igitur aliunde constet Diocletianum ab anno 290. ad annum usque 294. in Pannonia, Mœsia & regionibus conterminis contra Scythas & Sarmatas, (unde & Sarmatici cognomen) occupatum fuisse, natalis quoque legis nostræ non plane improbabiliter cuidam ex locis illis adscribitur. Unde iam amplius deduci potest, Diocletianum Imp. præ Maximiano verum huius rescripti auctorem fuisse: hic enim, quo tempore Diocletianus in Pannonia ac provinciis orientalibus resessit, interim in Galliam expeditionem suscepit, quod scriptoris coævi, videlicet Mamertini generhicus Maximiano scriptus ostendit, c. 4. ibi: *Illum (sc. Diocletianum) modo Syria viderat, iam Pannonia suscepit, tu modo Gallia oppida illustraveras, iam summas arcus Monoeci Herculis præteribis: ambo cum ad orientem occidentemq. occupati putemini repente in medio Italia gremio apparuisti.* &c. Quæ omnia si non evincere, indagare tamen quadantenus libuit, quod harum rerum diligens inquisitio non supervacua sit, sed magna sæpe luce textus juris illustrat: sicut evidentissimis exemplis docuit nobilissimum ICTORUM par, Dn. Iacob. Gothofr. in discurs. histor. ad L. quisquis C. ad L. Iul. Maj. cap. 3. n. 2. fin. & n. 3. ut & c. 12. & 13. & Magnificus atq. Excellentissim. Dn. D. Tabor, Patron. & Preceptor meus nunquam sine reverentia memorandus tractat. de iur. socid. cap. 1. num. 9. & de testam. Princ. oblato cap. 1. num. 4. & 6.

V. Satis ergo de *Auctore, loco, & tempore* rescripti nostri dictum esto: necessarium autem esse videtur, ut ipsos Imp. loquentes audiamus, & quæ in singulis verbis ad verum legis nostræ intellectum faciunt, breviter eruamus, cum recta quorundam explicatio magno deinceps usui in tota hac tractatione nobis esse queat. Enimverdò subiectum, sive personas, de quibus hic aliquid enunciatum, nempe maiores XXV. annis nominasse sufficere, nam particulam, etiam, ibi: *maioribus etiam, modo de eos* gratia adiectam, quasi diceret, non solum minoribus, sed & maioribus & præcipue quidem his succurri, glossa quoque rectè observavit, & confirmat l. 3. C. quibus excauss. maior. ubi eodem modo usurpatur.

VI. Vi-

VI. Videamus potius obiectum, i. e. res ipsas quarum gratia
 deciso ab Imp. experita fuit: ea vero sunt divisiones facta sine iudicio,
 per fraudem, vel dolum vel perperam: verba sine iudicio à Triboniano
 infarta esse, facile cum Gothofr. in not. h. animadvertet, qui ea cum
 textu Codicis Gregoriani contulerit, ubi simpliciter divisionum
 mentio fit. Divisiones autem extra iudiciales, sola partium con-
 ventione factas hic intelligi, cum Wesenb. in paratit. fam. eris. &
 Bachov. in not. ibid. tradunt C. A. th. 28. num. 1. & 3. eod. & Gifan. in ex-
 planat. textus nostri sub fin. Quod ipsum licet cuilibet manifestum
 videatur, monendum tamen fuit, propter aliam interpretationem
 glossæ h. quæ verba, sine iudicio, idem videri ait, ac sine consilio,
 quorsum etiam inclinatur Gothofr. not. h. quæ interpretatio licet tol-
 lerari alias possit, præcipuam tamen atque ex mente Triboniani
 esse probabile non est, cum haud dubie sub vocabulo perperam tale
 quid iam indicetur, atque oppositio in ratione prædicari, ut sine iu-
 dicio facta divisiones, deinde in b. f. iudicio reformentur, adde Perez. præl.
 Cod. h. t. num. 4. pr. priorem explicationem desiderare videatur.
 Aliter & singulariter hæc verba torquet Ant. Faber, decad. 8. err. 1.
 de quo forte infra nobis sermo erit.

VII. Aiunt Imp. per fraudem, vel dolum, vel perperam. Fraus
 & doli vocabula Pacius pro iisdem accipit, anal. C. h. §. 7. num. 2.
 glossa quoq; exponit per dolum fraudulentum: sane sicut fraus saepe
 non tantum consilium, sed effectum quoque consilii, id est, da-
 mnum significat: l. 1. §. 15. si quid in fraud. Patron. l. 15. que in fraud.
 cred. & proinde recte in dolo tanquam generali fraus tanquam
 specialius quid inest: ut qui dolo agat, fraudem includat. l. 7. §. 10. de
 pact. & fraus fiat dolo malo, in l. 23. §. 2. de edil. edict. C. A. de dol.
 mal. §. 4. ita hic quoq; sumi, & alteri per alterum lucem adferri cre-
 derem. arg. l. 2. §. de in lit. jur. ibi: neque dolus, neque lata culpa, neque
 fraus heredis. Tò perperam autem hic opponi fraudi & dolo faci-
 le agnoscent, qui hanc particulam non gratis, atque ad faciendum
 pleonasmum adiectam cogitabunt, quod & ex matrice Cod. Gre-
 gor. elicitor: ibi: si fraudibus eam non caruisse perspexerit, quamvis ma-
 ioribus in perperam factis divisionibus non soleat subveniri: tamen &c. & li-
 cet hæc verba in Consultatione veteri Cujac. consultationibus
 præfixa aliter legantur, itemque aliter apud Gifan. in explanatio-
 ne huius legis: perpetua nihilominus oppositio inter divisionem

per fraudes & divisionem perperam factam satis ostendit, hoc verbo lesionem sine dolo coheredis, quæ vel lata culpa, d. l. 2. C. de in lit. iur. vel inconsulto errore, l. 1. C. si maior. fact. accidat, intelligi. C. A. tit. fam. excisc. th. 28. fin. atque ita sentit Consilium MS. à Nobilit. & Ampliss. facult. Iurid. almæ huius Vniversitat. anno 1646. in simili casu editum, & mihi benevolentissime communicatum. Unde miramur Gifan. ab hac explicatione recessisse, quando ita scripsit, d. loc. p. 204. col. 2. nostra autem lex ait de divisione perperam, sive mala fide facta. Nota verba hac lege ista, per fraudem, vel dolum, vel perperam, disjunctivè sunt intelligenda, sed ita, ut verbo perperam nil aliud intelligatur, quam dolo & fraude, aut in fraude, ut satis perspicuè indicant ipsa ex veteri consultatione supra adducta. Profectò enim perperam ibid. non alium, quam nostrum sensum habere, cuius legenti facile apparebit, si modo ipsa Consultationis verba, ut Gifan. ea retulit, adiciamus: quæ sic habent: *Et si fraudibus eam (sc. divisionem) caruisse perspexerit, tamen etiam maioribus perperam factis divisionibus solet subvenire, quod improbum atque inæqualiter factum esse, constituerit, in melius reformabit.*

VIII. Sequitur prædicatum, quod Imp. nostri apponunt, in verbis, *solet subveniri.* Subvenire alias propriè denotat illud auxilium, quod non ex obligatione vel actione aliqua datur, aut nascitur, sed officio Iudicis ex æquitate porrigitur, quod passim elucet ex variis juris nostri textibus, l. 1. 3. & ultim. de integr. restitut. l. 6. & sequent. de minor. l. 3. C. quib. ex caus. maior. ibi: officio Iudicis causa cognita, publica iura subveniunt. Atque eo sensu hic quoque sumi dubium non est, quamvis & alia remedia per ordinarias actiones competentia non excludantur: Cum præsertim Prætor in integrum restitutione circa maiores 25. annis non eodem modo, ut circa minores versetur: illis enim plerumque per actionem ordinariam, his immediatè, ex officio subvenit. Vid. Dn. D. Frantzke. Comment. in tit. ff. de integr. restitut. num. 32. & seqq. & num. penult. ibid. & Vir. Consult. & Excellentiss. Dn. D. Biccium: Patron. & Præsept. meum, omni honoris cultu prosequend. in reb. quotid. fest. 5. thes. 161. lit. RR. Reliqua verba, quibus in melius reformari volunt Imp. quicquid inæqualiter gestum est, rationem decisionis adferunt, & ad illustrationem faciunt eorum quæ modo diximus.

IX. Inæqualiter autem factum, ut de la sione ultra dimidium cum glossa & plerisque Veterum Dd. accipiamus, nulla idonea ratio per-

tiō persuadet: præterquam enim quod ipsa vocabuli natura hæc
 significationem respuat, & formulæ *æquo iure, æquis portionibus, por-*
tionibus hereditariis, in iudiciis hisce divisiōis usitatissimæ omnem
 inæqualitatem corrigi velint, ne cuiusquam pars prægravare vi-
 deatur, §. 4. & 5. l. de offic. iud. ipsi quoque dissentientes non obscure
 illud agnoscunt: Anton. Faber in *Cod. suo h. t. desin. 3. num. 4. ibi:*
reærus illud duntaxat requirere videtur, ut aliqua sit inæqualitas, quasi cor-
rigenda illa sit, quanta aut quantulacumq; sit: & adeo in contrarium illo
 argumento unice moventur, quod divisiō vicem emptionis susti-
 neat, in qua omnino læsio ultra dimidium sit docenda, ex notissi-
 ma l. 2. C. de resc. vend. de qua comparatione, quousque ea sit produ-
 cenda, postmodum videbimus.

X. Ex prævia igitur istorum terminorum dilucidatione
 conficitur, Impp. nostros juris & æqui vindices laudatissimos, hac
 lege in primis maioribus consuluisse, atque ut divisiōnes ab iisdem,
 absque interpositione Iudicis privata conventionione inita, cum bo-
 na fide & æquabilitate, (ad quam toties in rescriptis suis provo-
 cant, vid. l. pen. C. Comm. divid. in fin. ibi: *ut in omnibus æqualitas ser-*
vetur) perpetuo congruerent, sedulo cavisse, ut si quæ forte divi-
 siones dolo seu fraude, vel perperam & inæqualiter factæ essent, eæ
 per officium Iudicis corrigerentur, & data convenienti actione in
 melius reformarentur.

XI. Dabimus autem hoc amplius manifestum in forma-
 tione casus, quem hic à glossâ & interpretibus prætermisum subii-
 cimus. Aurelia igitur Septimia maior 25. annis cum aliis qui-
 busdam bonorum, sive ex hereditate, sive alia ratione commu-
 nium divisionem iniit, ea perfecta, cum nihil restare videretur, ni-
 si ut quisq; suam portionem ritè possideret, eaq; jure optimo ma-
 ximofrueretur, demum apparuit, Aureliam nostram sive dolo co-
 heredum, sive errore eorundem, aut suo, ita peristam divisionem
 læsam esse, ut pars ipsius cum cæterorum portionibus nulla æqua-
 litate conveniret: quod cum contra b. f. adeoque nec tolerabile
 Aureliæ videretur, hac de causa Impp. Diocletiano & Maximia-
 no preces obtulit, quibus auxilium contra hanc divisionem inæ-
 qualiter factam poposcit: Impp. intellecta rei æquitate, quæ li-
 bello supplici continebatur, simul ut variis dubitationibus occur-
 rent,

terent, quæ & ratione maiorum 25. annis, & lætionis moveri poterant, in hæc verba Aureliæ nostræ rescripserunt:

Imp. Diocletianus & Maximianus A. A. &

Coss. Aureliæ Septimæ:

- Maiores etiam per fraudem vel dolum, vel perperam sine iudicio factis divisionibus solet subveniri, qui a iudicibus, quod in æqualiter factum esse constiterit, in melius reformabitur. PP. & C.

Et quia maiorem lucem ab integro Codicis Gregoriani textu causæ nostræ expectare poterit, forte non inconsultum erit, verba ipsius præsertim ob lætionis varietatem hæc transcribere.

Imp. & C.

- An divisio, quam iam factam esse proponis, convelli debeat, rector provincie præsentis parte diversa diligenter examinabit, & si fraudibus eam non caruisse perspexerit, quamvis maioribus in perperam factis divisionibus non soleat subveniri: (vetus Consultatio hæc ita exprimit, quando etiam maioribus perperam factis divisionibus soleat subveniri, adeoque pro ratione decidendi utitur, quæ in lætione prioris est ratio dubitandi: C. A. d. t. fam. exciso. th. 28. aliter & bene in primis ad nostrum sensum Gifan. in explanat. b. verbis & antea thes. 7. allegatis. Si fraudibus eam caruisse perspexerit, tamen etiam maioribus, perperam factis divisionibus solet subvenire) quod improbum atque inæqualiter factum esse constiterit, in melius reformabitur.

XII. Sed age inquiramus iam in fundamenta huius rescripti, & per dubitationes hinc inde enascentes veram decidendi rationem ab Imp. nostris ediscamus. Hoc enim primo, si non Aureliam, adversarios certe eius valde movisse videbatur, quod ipsa maior 25. annis hanc divisionem inierit, & postea demum, forsitan post multum tempus, adversus eam undiquaque perfectam restitutionem quæsierit: quamvis enim Prætor iuris civilis asperitatem ubique correcturus, §. 3. l. de legit. agnat. success. non tantum minoribus, verum etiam maioribus restitutionem pollicitus fuerit, l. 1. & t. t. ff. ex quib. caus. maior. imò generalem clausulam in d. l. 1. fin. & l. 26. §. 9. eod. addiderit, se toties in integrum restitutum, quoties iusta causa videbitur, eam tamen statim ita restringit, ut ne contra expressas leges, plebiscita, senatus consulta, edicta ac placita principum

pum ista restitutio intelligatur : iam verò sicut in genere pacta servanda esse Prætor pronuntiat in *l. 1. pr. & l. 7. §. 7. ff. de pact. & repetit Pontifex in c. 1. X. de pact.* ita in specie in divisionibus tam iudicialibus, *l. 36. ff. fam. ercisc.* quam extra iudicialibus, *l. pen. C. Comm. divid. l. licet 23. C. fam. ercisc.* illud locum obtinet, & adeo de ipsiſ fratribus hereditatem dividendis effertur in *l. ult. ff. d. r.* ubi quemadmodum & in modo citata *l. pen. C. Com. div.* restitutio ex hoc capite tantum minoribus promittitur, quò ipſo Aurelia nostra tanquam maior 25. annis omnino excluderetur.

XIII. Quanquam autem hæc omnia in terminis suis proposita recte sese habeant, circumstantiæ tamen huius nostri negotii, quæ semper rem immutant, *l. 26. §. 12. v. Celsus. ff. de cond. indeb.* faciuntque, ut bonus Judex varie ex personis rebusque definiat. *2. feud. 28. §. adhæc.* Longe aliam decisionem Imperatoribus nostris suppeditat, dum expresse rescribunt, *divisionem hanc, ob exorsam inæqualitatem in melius revocari debere* : Inæqualitas illa vel ex dolo & fraude, vel alio errore, & è re ipsa proficiscitur. Quod dolum attinet, ille tam contrarius est omnibus iudiciis, præsertim verò *b. f. l. 24. de R. I.* ut eo deprehenso negotium omne rescindatur, aut corrigatur: *l. 7. pr. de dol. l. 79. ff. pro soc. l. 5. C. de rescind. vend. §. 1. I. de except. l. 36. ff. de V. O.* quamvis ista rescissio non uno eodemque modo contingat, de quo postea *§. 24.* aliquid dicitur : iam cum divisio iudicii *b. f.* semper annumerata fuerit, fatentibus ipsiſ Impp. nostris in *l. 3. h. ibi: in b. f. iudicis;* utique etiam fraus & dolus in eam incidens coerceri debet, quorsum facit egregie textus *l. 35. ff. de pact.*

XIV. Cæterum de hac inæqualitate, quæ per dolum emergit, non puto tantam fuisse in l. nostra dubitationem, sed de ea potius, quæ citra fraudandi animum ex errore dividendum, aut re ipsa existit: hic enim vel maxime quæritur, an inæqualitas corrigi possit? Respond. Impp. non tantum per fraudem & dolum, sed & perperam læsis subveniri, adeoque per omnes species læsionis concedunt, quod iam antea generaliter rescripserunt in *l. 3. C. ex quib. caus. maj. in contractibus, qui b. f. sunt, etiam maioribus officio iudicis causa cognita publica jura subveniunt*, ratio non alia est, quam quæ ex ipſo textu resultat, & iam nobis dicta, bona fides scil. *l. 4. C. de O. & A.* cuius naturæ contrarium omnino est, lucrari aliquem cum

B

damno

damno alterius, aut damnum sentire per alterius lucrum, l. 6. §. 1. de
jur. dor. quod ipsum ut rectissime convenit cum tertio iuris nostri
 principio, quo *suum cuique tribuendum esse* monemur, ita illustra-
 ri potest ex eo, quod error facti nemini in damnis aut compendiis
 obesse debeat. l. 8. ff. de *jur. & fact. ignor. facti*, inquam, non alieni
 tantum, de quo minus dubitationis est, sed & proprii, cum non
 de lucro captando, sed de damno vitando agatur, l. 22. l. 32. §. 1. de *con-
 dict. indeb.* aut ea negotiorum varietate, is qui allegat ignorantiam
 sit implicatus, facile ut alicuius oblivio obrepere potuerit. *Wesen-
 bec. par. de jur. & fact. ignor. num. 3.* quod in divisione bonorum
 præcipue locum habere, nemo est qui non videat.

XV. Unde etiam, quid ad supra allatas dubitationes re-
 spondendum sit, facile iudicium fieri potest. Certe enim divisio-
 ne non b. f. facta, nulla *lex, plebiscitum, aut Senatusconsultum* impedi-
 mento est, quo minus in integrum læsus restituatur, diserte clausu-
 la edicto prætorio adiecta, *Si qua alia iusta causa esse videbitur, in inte-
 grum restituam*, l. 1. *fn. ex quib. caus. maj. 25 ann.* iusta autem causa est
 non tantum dolus & fraus, sed etiam iustus error: *C. A. de in integr.
 rest. th. 29.* Cum enim multi casus evenire potuerint, qui deferrent
 restitutionis auxilium, impossibile autem esset, ut omnes enume-
 rantur, hæc clausula necessariè edicto inferenda fuit, ut quoties
 æquitas restitutionem suggerit, ad eam descenderetur. l. 26. §. 9. *ead.*
 Nec obstant *l. ult. ff. fam. ercisc. l. pen. C. comm. divid.* cum ibi de nulla
 inæqualitate, quæ in ista fratrum divisione intercesserit, sermo sit,
 sed tantum quæratur, an divisio, ob id, quod arbiter sententiam
 jurgio perempto non dixerit, revocari debeat, quod recte negatur:
 & hic non agatur de divisione m. f. & per iniquitatem facta, sed de
 instrumento sive scriptura, an ob eam omisam rescindi divisionem
 oporteat, quod simili priori decisione iterum recte expeditur. *Gi-
 fan. in explan. d. l.*

XVI. Et tamen ex hac ipsa decisione alia & maior dubita-
 tio repullulat, de tempore scil. istius remedii maioribus 25. annis
 competentis: namque si legem hanc nostram iuncta *d. l. 3. C. ex
 quib. caus. maj.* simpliciter inspiciamus, atiq; videntur tantum de re-
 stitutione in integrum agere, quod iam *th. 8.* monere cœpimus, cu-
 ius tempora cum antiquiore iure anni utilis, l. 1. de *maior. 25. ann. re-
 sentiori* verò Justiniani constitutione quadriennii continui spatio
 6088

259
æparata fuerint, l. ult. C. de temp. in integr. restit. iam certe omni alio remedio læsus carebit, atque hanc ex inæquali divisione iacturam, ipsi aut ferius cognitam, aut certe tempore constituto apud tribunal non expostam æquo animo pati & concoquere cogetur?

XVII. Verum sicut remedium in integrum restitutionis, tanquam plenius & expeditius, quamdiu competit, facile negligendum non est, ita interim non desinit ordinaria actio, quæ læso præsto esse solet, vid. Bachov. i. disput. Treut. l. ii. th. i. lit. a. ordinaria illa actio de qua hic loquimur, est vel *familie erciscundæ*, vel *communi dividundo*, prout scilicet res vel ex hereditate vel alia communione divisioni subiacet. Quod non tantum situs l. nostræ indicat, dum sub eo titulo refertur, qui *utriusque iudicii* etiam hoc casu *communie* exponit, sed & in primis antea laudata verba probant, quæ clare dicunt, in *b. f. iudicii in melius reformari, quod inæqualiter gestum est*. Cum itaque in proxime præcedentibus verbis divisionis mentio facta fuerit, utique eius inæqualitas competenti iudicio alio reformari nequit, quam *fam. ercisc.* aut *comm. divid.* facilius tamen hoc quam illo. Famil. enim *ercisc.* iudicium solummodo ex universitate hereditaria datur, l. i. ff. *fam. ercisc.* & amplius quam semel agi non potest, nisi causa cognita: l. 20. §. 4. *fam. ercisc.* iudicium autem *communi dividundo*, sicuti tum quoque locum habet, cum iam *fam. excisc.* actum est, d. l. 20. §. 4. ita & alias, ex variis causis, cum vel conventionne privata, vel casu fortuito res aliqua communis facta est, competit. Dn. D. Franzk. *Comm. ff. comm. div. n. 7. & 8.* Hæ igitur actiones, etiam si cesset restitutio, subinde maioribus dantur, quod ipsum confirmat egregie textus in Corpore Gregoriano nostro huic immediate subiectus: ubi nostri itidem Jmpp. conceptis verbis: *Si divisio, aiunt, inter te & sororem tuam, non bona fide facta est, etiam citra principale restitutionis auxilium, quod etiam maioribus tribui solet, ad æquitate temperamentum reformari potest*, quæ lex breviter, quod hæcenus aliquot thesibus diximus, complectitur. Et hinc insuper apparet, non hic novam ex lege conditionem dari, ut simpliciter aliqui loquuntur, sed veterem actionem *fam. ercisc.* aut *comm. divid.* à Diocletiano & Maximiano huc tantum accommodari.

XVIII. De quantitate læsionis, contra quam remedium ab Aurelia petitur, magis ex disputationibus Doctorum, quam Ju-

925
ris nostri visceribus dubitatio exorta est, an ea, quæ ultra dimidium sese extendat, hic intelligenda veniat. Sane quod de læsione ultra dimidium singulariter in E.V. eique similibus contractibus receptum est, id Diocletiano demum & Maximiano originem suam debet, prout affirmat *Donell. in Comment. ad l. 2. C. de resc. vend. num. 3. Hug. Grotius lib. 2. de jur. bell. & pac. cap. 12. num. 26.* & pluribus exequitur *Gifanius in explanat. d. l. p. 304. & 305.* Licet autem eisdem Authores lex nostra laudet, novum tamen esse, quod inibi constitutum est, non recte dicetur, cum antiquioribus etiam legibus, læsio sive dolo, sive errore contingens in illis iudiciis correctæ fuerit, sicut per rationes antea *rh. 14.* disputatas apparet, & ipsa lex 3. innuit, ibi: *soler subveniri*: ergo quod iam antea fieri consuevit, non novo demum iure introductum est: Unde quæ argumento *d. l. 2.* pro infirmata sententia nostra adferuntur, cum cæteris obiectionibus infra convenientius recensebimus.

XIX. Sed ad eas antequam nos conferamus, pauca quædam ulteriori observatione digna, quæ ex hoc textu elici poterunt, notabimus. Ubi primum, quæ de reformatione in æqualitatis in b. f. iudiciis habentur, admonent nos officii Iudicis, quam late illud in dictis iudiciis pateat. Sicut enim in stricti iuris iudiciis minima est Iudicis potestas, & officium veluti servum, cum ad angustissimam actionis formulam adeo adstrictus sit, ut pro omisso habeatur, quicquid in eam deductum non est, *l. 99. ff. de v. o.* ita contra in b. f. iudiciis liberam habet Iudex potestatem iudicandi ex bono & æquo, quantum atori restitui debeat, cuius proinde officium liberissimum est, & ad æquitatem ex variis causæ circumstantiis erudendam directum. §. 30. *I. de action. l. 7. de N. G. l. 24. v. & est quidem ff. de pos. Vir Amplif. & Consultif. Dn. D. Bicc. Patron. & Preceptor meus omni obsequio colend. rer. quotid. sect. 5. thes. 26.* Et confirmat hoc exemplis expressis in utroque tam fam. excisc. quam comm. div. iudicio §. 4. & 5. *I. de off. iud.*

XX. Etiam fraudis & doli, quatenus ille contractus vel ab initio nullos faciat, vel postea rescindat, mentio fieri possit: Veruntamen cum in obiectionibus ad hanc quoque materiam recurrendum sit, eo nonnulla reservamus: & complexus est iam dicenda, more suo, accurata brevitate laudatus modo *Vir Excellent. Dn. D. Bicc. sect. rer. quotid. 5. rh. 33.* quæ omnino videri poterit.

XXI.

XXI. Quoniam autem, uti diximus, hoc loco de divisionibus
privatis & extrajudicialibus agitur, quæruni inde Dd. an legis nostræ
decisio in omnibus divisionibus extra iudicium, v. g. per electionem,
vel sortem factis locum habeat; & verior sententia est, has quoque
divisiones inæqualiter factas reformari debere. Neque adeo infirmum est
argumentum Baldi, quod retulit Fachin. 8. *Conrror. iur. cap. 36. dum ex textu l. 3. C. comm. iur. iud. quæ maioribus sub-*
veniendum censet in perperam factis divisionibus, & l. 2. C. quand.
Et quib. quarta pars, & c. quæ divisionem per sortes fieri permittit, ita
concludit, quod cum divisio per sortes fieri possit, & rursus divisio
perperam facta rescindatur, bona consequentia inde deducatur, eam
quoque divisionem rescindi, quæ per sortem facta est. Licet enim
Fachinæus *d. loc.* hoc argumentum ideo non subsistere arbitretur,
quod in sortibus nullus dolus aut fraus, nullaque iniustitia esse possit,
unde & iudicium per sortes factum plerunque legibus approbetur. *l. si quæ sunt cautiones. §. ff. fam. iur. l. ult. C. comm. de legat. l. generaliter 24. §. 17. de fidei. liberr.* recte tamen Gifan. in explan. legis
nostræ ostendit, etiam si in ipsa sorte sive sortitione forte non sit
dolus, posse tamen ante sortitionem intervenire, in ipsa partium
divisione, seu distributione. Nec relevat, quod *Ant. Faber dec. 8. err. 2. contra rescissionem divisionis per electionem factæ adfert, dum*
vix credibile esse, ait, eum qui portiones constituit, ea mente fuisse,
ut socium circumferberet, cum potius sibi ipsi fraudem faciat, dum
in conditoris arbitrio relinquit, ut eam portionem eligeret, quæ
multo amplior esset: & contra non audiendum, qui elegit, & se di-
cat circumventum ab alio, cum iure suo usus sit: potest enim tam
insidiosè hæc quoque divisio institui, ut socius sive cohæres captio-
nem effugere vix queat. Consilium Ampl. facultatis Iuridicæ in resol. ræ-
tion. dub. num. 6. Et adducunt hic Dd. exemplum è *Seneca 6. declam. 3. de patre, duos filios unum ex libera, alterum ex ancilla habente:*
tum enim mortuo parente maior natu ex una parte hereditatem,
ex altera matrem fratris iunioris constituerat: quo pacto frater aut
matrem apud maiorem natu in perpetua servitute cogebatur relin-
quere, aut mendicus & omnium rerum inops manere. Sane
Gifan. ex eo, quod vocabulum *perperam* idem cum *mala fide* esse pu-
tat, v. *supra. th. 7. maioribus 25. annis auxilium contra divisionem*
per sortem non dolo, sed inconsulto errore initam negare videretur,

105
adde Berlich. part. 3. conclus. 21. num. 67. & seqq. nos tamen in hoc quo-
que casu concedi debere nulli dubitamus, secuti Perez. in praesent. C.
ad tit. Comm. utr. jud. num. 5. de quo forte in conflictu amplior dif-
ferendi locus nobis dabitur.

XXII. Quae de his & aliis divisionibus, per dolum frau-
dem aut perperam factis attulimus, longe magis locum habent in
iis, quae per vim & metum aut absentiam partis alterutrius conti-
gerunt, ut diutius istis immorari non sit opus, & potest cum aliis in
hanc sententiam videri antea laudata consultatio vetus, à Cuiac.
Consultationibus LX. quas ipse confecit, praemissa, ubi amplius
de hac materia tractatur.

XXIII. Illud denique à Dd. hic annotari & queri video,
an haec lex in divisione privata obtinens, etiam in publica lo-
cum habeat, sive ea, quae fit per arbitrum fam. excisc. & ita divisio à
Iudice perperam facta rescindi possit? Quod ut melius percipia-
tur, illud equidem quamvis alias manifestum praemonemus, non
hic nobis sermonem esse de arbitro, qui privatim à partibus, ut nu-
dus mediator adsumitur, tantum ut divisionis negotium facilius
procedat, & vulgo *arbitrator* vocatur, cuius arbitrio sive aestima-
tioni nemo parere cogitur, sed si quae exinde laesio resultat, ad arbi-
trium boni viri redigitur, l. 76. ff. pro soc. de qua reductione seu re-
formatione, quomodo instituat, vid. interim apud Dn. D. Franzk.
Comm. ff. de recept. arbitr. num. 23. adde Sanz. Morquech. lib. 1. de divis. bo-
nor. cap. 11. num. 27. neque de eo, qui usitate *arbitrator compromissarius*
appellatur, cuius arbitrio sive aequum sive iniquum sit, cum pa-
rere cogamur, d. l. 76. pro soc. secundum dispositionem l. 5. C. de arbitr.
Sanz. Morquech. d. loc. num. 1. ideo nec facile inter partes frequenta-
ta dicto, vid. C. A. de obl. & act. th. 16. p. 1336. quem partes ipsae saepe à
Iudice petere solent, l. 43. & ult. fam. excisc. nempe cum tanquam arbi-
ter iuris veram sententiam dicat, d. l. ult. fam. excisc. de competente
remedio adversus sententiam forte iniustam quaeritur? Certe in
integrum restitutio maiori clare denegatur, in l. 1. C. si adversus rem
iudic. ibi: *si post legitimam et atem sententia prolata est, iterato eandem a-
ctionem inferre non potestis*: itaque cum divisio ista auctoritatem ha-
beat rei iudicatae, etiam si cum herede putativo actum sit, l. 36. ff.
fam. er-

261
fam. erisc. præter appellationem nihil supererit, quo læsus prospicere sibi possit. l. 2. C. sen. resc. non poss. & in terminis probant l. 41. ff. fam. erisc. & l. ult. de sur. Patron. post Veteres Gifan. in explan. l. nostra in fin. & Bachov. 2. disput. Treutl. 19. th. 12. lit. e. Morquecob. d. loc. num. 2. fin. Unde non possumus asserere Wesenb. qui parat. fam. erisc. n. 3. legis nostræ beneficium ad divisionem iudiciale quoq; extendit, reprehensus ideo à Bachov. in not. ibid. ubi vid.

XXIV. Cæterum quæ hæctenus pro vera & genuina legis nostræ explicatione proposuimus, in multis abeunt à Dd. præsertim veterum traditionibus, unde & ab illis variis obiectionibus, impugnantur, quarum nunc potiores tantum videbimus. Ac primum quidem sequior quorundam interpretatio, quasi in hac lege ageretur, de dolo causam contractui dante, ex glossa nata est: Cum enim glossa omnino recte statueret, communi dividundo actionem ex lege nostra dari, & verò divisione facta commun. divid. actio amplius intendi posse non videretur, ex l. 9. C. comm. utr. iud. ut glossam salvarent, dixerunt in lege nostra non tantum agi de dolo in contractum incidente, sed & de dolo causam contractui dante, qui dolo divisionem ipso iure nullam faciat, adeoque locum relinquat actioni comm. divid. post Salicet. Sichard. C. h. n. 3. & 9. Verum hæc omnia gratis & præter mentem legis nostræ dicuntur. Quod enim illud attinet, divisione semel facta non amplius dari comm. divid. actionem, simpliciter ita acceptum nequaquam stare potest, unde iam fundamentum huius opinionis ruit: si enim divisione efficaciter facta actio ista aliquando locum habere deprehenditur, quod infra th. 33. demonstrabimus, non opus est, ut dolum, qui causam contractui dedit, hic intercessisse fingamus: Sed & textus ipse reclamare videtur. Loquitur enim de divisionibus inæqualiter factis, atque ita de dolo in ipsa divisione interveniente, non in facienda divisione: Barbof. in Collectan. C. ad h. r. qui & aliam rationem adducit, per quam dolo dans causam contractui intelligi non possit, quia scilicet ille in persuasione, ut fiat divisio non tam facile committatur, cum nemo cogatur stare in communione. l. fin. C. comm. div. cui addimus, quod Jmpp. in lege nostra remedium contra divisionem illegitime factam prodiderunt: atqui cum dolo causam contractui dedit, contractus ut ipsimet Dd. fatentur, ipso iure nullus est, & omni fundamento suo destituitur, cum nihil tam contrarium sibi experiat, quàm dolum & fraudem. l. 3. pro soc. adeoq; fru-

105
Sine ulla actione rescindatur, nisi forte actione doli subsidiaria, quatenus translatione rerum contractus quodammodo impletur; *l. 7. de dol. l. 5. C. de resc. vend.* aliud autem est, si dolus incidit in contractum, & in ipsa demum divisione, quam partes mutuo consensu inierunt, deceptio supervenit, & iste igitur dolus, cum contractus per se validus sit, per actionem à contractu suo descendentem venit corrigendus, quod in textu nostro rectissime procedit.

XXV. Maior controversia est de quantitate læsionis in rescissione divisionis necessaria, hæc enim præcipuè & ansam disputandi Dd. dedit, & legem hanc nostram claram fecit. Cum enim decantatissimi Jmpp. nostri Diocletianus & Maximianus *in l. 2. C. de resc. vend.* expresse sanxissent, in empt. vend. ut ut b. f. contractus, læsionem ad rescissionem contractus sufficientem non aliam intelligi debere, quam quæ dimidium iusti pretii excedat. & verò Jmp. Antoninus *in l. 1. tit. nostri* manifestissima comparatione divisionem prædiorum Emptioni venditioni similem dixisset, videbatur inde satis firmiter concludi posse, quemadmodum in Emptione Venditione, ita & in divisione, quæ vicem eius referat, læsionem ultra dimidium requiri, ut divisio rescindatur; neque est, quod quis de divisionis cum empt. vend. convenientia addubitet, quæ evidenter patet non tantum ex eo, quod divisio permutationi similis sit, *l. 77. §. 18. de leg. 2.* permutatio autem tam proxime ad emptionem accedat, ut diu inter veteres, quæ permutatio, quæ item emptio venditio verè diceretur, disputatum fuerit, *l. 1. ff. de contr. Empt. §. 2. l. de Empt. Vend.* quomodo utriusque similitudinem glossa probat *ad l. 1. C. com. in. utr. iud.* verum etiam propiori comparatione inde, quod sicut in E. V. ex parte unius merx, ex parte alterius pretium intervenit, ita in divisione, quia quædam, aut omnino non, aut non commode dividi queunt, uni tota res ea conditione adiudicetur, ut secundum portionem cæteris competentem pretium iustum pro illa exsolvat: *Salicet. ad d. l. 1. num. 1. ibi: fin autem licitanda, species est Emptionis: Bachov. in not. ad Wesenb. parat. fam. ersisc. in fin.* adhæc possessio ex utraque secuta dominium vel causam usucapiendi adferat, *l. 17. ff. de usuc. re quoque evicta utrobique evictio præstetur, l. 7. C. somn. utr. iud.* denique non E. V. tantum, sed & ipsa divisio contractibus b. f. annumeretur *in §. 28. l. de act.* prout hæc prioribus addit gloss.

gloss d. loc. atque adeo hinc omnino verisimile facit dispositionem
l. 2. C. de resc. vend. non minus in divisione, quam E. V. locum ha-
bere.

262

XXVI. Verum quod alias in scholis Philosophorum cre-
bro adducitur, *similia non tam probare, quam illustrare*, itemque
nunquam ita convenire, quin aliqua sui ex parte dissimilia sint,
hic quoque certissimum esse deprehendimus. Quod ipsum a-
gnoverunt etiam illi, qui in hac quidem quaestione utriusque
convenientiam maxime urserunt. Cum enim inter cetera hoc
obstare sibi viderent, quod stante per omnia ista comparatione ex
solo divisionis placito actio quoque danda esset, sicut datur ex E.
V. ubi primum consensus ementium vendentium intervenit, con-
tra rationem juris, & l. cum proponas 21. C. de pact. hac responsione
recte sibi consuluerunt, divisionem cum E. V. convenire in ali-
quibus, non vero in omnibus: *post gloss. Salicet. ad d. l. i. num. 1.* osten-
dendum igitur amplius ipsis fuisset, divisionem in hoc quoque ter-
tio & ratione lationis Emptioni Venditioni similem esse, quod
cum nusquam factum sit, & verò contrarium eius clarissime ab aliis
ostensum omnino dicemus, illam similitudinem neque hic pro-
cedere posse. Nam quia in Emptione Venditione naturaliter se
in vicem circumvenire licet, l. 16. §. 4. de min. non quidem per ma-
nifestum dolum, (quod contra sophismata aliorum dudum à ple-
risque annotatum est, v. A. Fabr. dec. 9. err. 1. fin.) sed eo, quem ipsi
Impp. laudant modo in l. 8. C. de resc. vend. quod nimirum ea huius con-
tractus natura sit, ut emptor viliorē comparandi, venditor cariorē distra-
hendi voto ad eam accedant, vixque post multas contentiones paulatim ven-
ditore de eo, quod perierat detrahente, emptore autem huic
quod obrulerat addente, ad certum consentiant pretium: ead-
em vocis naturaliter, pro eo, quod cuiusque rei naturæ inest, si-
gnificatio occurrit in l. 9. §. 7. ff. de pecul. l. 22 §. 3. locat. l. 3 §. 19. ad SC.
Syllan. quorsum etiam puto tendere Grot. lib. 2. de jur. bell. & pac. cap.
12. num. 26. instar omnium sint, quæ non minus pie quam accurate
& subtiliter executus est Dn. D. Frantzke. Comment. ff. de Contrab.
Empt. num. 131. & multis seqq. quia inquam, in E. V. hæc circumven-
tio licita est, ideo læsio longe aliter in illa, quam alibi est confide-
randa, ubi circumventionis ratio cessat, sicut nunc ostende-
mus.

C

XXVII.

505

XXVII. Namque in divisione bonorum communium, fiet ob mutuas adjudicationes æstimationem fieri necesse sit, ea tamen unice fit, ut elicito rei cuiusque vero pretio, ed facilius à communione recedatur, adeoque in effectu neuter heredum plus altero habeat. *A. Faber. in Cod. suo Comm. utr. jud. def. 3.* Atque hoc est, quod dicit §. 4. & 5. l. de off. iud. ut Judex pro ea parte, quæ in adjudicatione alicuius rei alterutri facta, prægavare videtur, alterum alteri certa pecunia condemnet, & ita in omnibus æquabilitatē servet. *l. pen. C. comm. divid. id est, competentibus portionibus æquo jure bona dividat. l. ii. C. fam. ercisc.* Certe illa divisionis cum E. V. similitudo, ut intra terminos suos conclusa recte se habet, ita quoties exemplo dictæ E. V. coheredem onerare videtur, non minus à legibus nostris rejicitur. *textus in l. 34. ff. fam. ercisc. ibi: non emendi sed dividendi animo. fac. l. 21. C. de jur. dot. quæ æstimationem ideo inductam dicit, ut species certo precio suo taxentur, & si aliqua diminuta esset, vel perditæ, vel (quod hic addere licet) uni in solidum adjudicata, eo quo taxata fuerat pretio reposcatur.* Unde etiam divisio computatio quædam dicitur, in qua si erratum est, vel quia non extat, vel quod minus extat, quam datum est, atque divisum, merito ad æqualitatem reduci & corrigi debet, *per l. un. C. de err. calcul. è Socin. Berlich. decis. aur. 146. num. 1.*

XXVIII. Denique illa ipsa res, ob quam adjudicatio facienda est, longe aliter in divisione, quam E. V. se habet: hic siquidem tota alienatur, & de patrimonio unius in alterius dominium possessionemque transit, nec nisi à volente transferri solet: ibi quamprimum alicui partium in communione manere difficile est, alienatio fit necessario, neque tamen res demum in dominium eius venit, cui adjudicatur, sed tantummodo in solidum illius esse jubetur, quæ iam hæctenus cum coheredibus communem habuit, ut adeo in re propria, non iam dicam ultra dimidium, sed quoquo modo notabiliter lædi, rationi aut æquitati non videatur consentaneum. Post varios Authores, *A. Fabr. def. 3. Cod. sui, Comm. utr. jud. & dec. 8. err. 1. post pr. Fachin. 8. Contr. jur. cap. 36. Gifan. in explanat. h. disertis verbis Author novissimus in sit. jur. Gall. M. Quy Coquelle Sieur de Romenay tier. des siefs. p. 116. Pour faire reformer une partage n'est pas requis la desception d'une moitié de juste prix, pource que ce n'est pas à bien-*

263
V
Vienation par commerce, mais suffit une lesion notable, de vant, que l'equalite & juste proportion est de l'essence du partage. Secutus definitionem summorum in Gallia Auditoriorum quorum tamen ea interpretatio non sola est, ut putavit A. Faber. d. desin. 3. - erroris ideo convictus a Nobilib. & Ampliss. facult. Iuridic. in Conf. supr. laudato, ubi Authores Germani alique in nostram sententiam magno numero citantur.

XXIX. Atque hæc quidem ea argumenta sunt, quibus germana legis nostræ interpretatio contra opiniones Dd. defenditur: quæ cum non nescierit idem ille ingeniosissimus A. Faber, sed pleraque tum in *error. pragmat. dec. 3. err. 1.* tum in *Codice suo* retulerit, non erat ut singulari dissensu non à nobis tantum, sed & communibus Dd. placitis diverteret. Quamvis enim legis nostræ beneficium concedat illis, qui in ipsa divisione facienda, nondum tamen perfecta, læsos se, etiam intra dimidium deprehendunt, quod omninò acceptamus: aliis tamen, qui divisione iam facta & impletâ, læsos se queruntur, non huius modo legis remedio privat, verum ab omni actione, etiam condictione *l. 2. C. de resc. vend.* excludit. De cuius utriusque pronunciati rationibus hic quoque dispiciendum est. Ac primum illud tolerare videtur, quod per vocabulum *inequaliter* non tantum læsio ultra dimidium, sed quæcunque notabilis intelligatur, sed inde tamen hoc sequi dicit, quod & venditori intra dimidium læso eadem ratione subveniri æquum sit, cum ratio generalis sumta à bona fide iudicii, non minus ad E. V. quam cæteros b. f. contractus accommodari possit: & quamvis non ineleganter emptionis ac divisionis diversitas significetur, quam *th. 26. 27. & 28.* deduximus, semper tamen manere illam dubitationem, quod in lege nostra loquantur Impp. non de jure aliquo singulari, quod in iudiciis divisorii obtineat, sed de jure communi omnium b. f. iudiciorum, *si quid inequaliter factum constituerit, id in melius reformari debere.*

XXX. Sane cum Faber aliquoties agnoverit, in E. V. inæqualitatem atque læsionem aliter considerari, quam in cæteris b. f. iudiciis, mirum alicui videri posset, cur ipse rationem modo adductam tam vehementer contra expressam eorundem Impp. exceptionem urserit. Verum quidem est, in b. f. iudiciis, quod inæqualiter factum esse constiterit, in melius reformari, sed & illud ve-

205

rum est, in E. V. ut ut b. f. contractu, inæqualitatem illam non at-
tendi, nisi ultra dimidium excreverit: utraque igitur propositio
in suo robore durat, neque ex eo, quod regulariter in b. f. judiciis
obtinetur, argumentum contra singularem Jmpp. constitutionem
sumi debet. Ratio huius atque illius decisionis ita clara est, ut ne
verbo amplius opus esse videatur, & effatum Jmpp. in l. nostra hoc
modo restringendum erit, ut in b. f. judiciis omnis evidens inæ-
qualitas corrigatur, nisi speciali jure aliud sit receptum, quod huic
generali regulæ adversetur, per l. 80. de Reg. Jur. & cap. 34. cod.
in 6.

XXXI. Pergit A. Faber, & post divisionem factam, atque
impletam læsum à beneficio legis nostræ ideo removet, quod lex
ponat hic actum esse judicio b. f. Atqui cum secuta traditione
impletoque contractu nulla iam actio supersit, aut nascatur præter
rei vindicationem, l. 2. C. comm. utr. jud. (clarius probat l. 15. C. fam.
ercisc.) non poterit lex nostra de b. f. judicio alio intelligi, quam
fam.ercisc. aut comm. div. familiæ verò ercisc. aut communi dividun-
do judicio aliter agi non poterit, quam si corpora maneant com-
munia. l. fam. 9. C. comm. utr. jud. adde Siehard. in prælect. C. h. num. 9.
Corpora autem non poterunt videri communia, posteaquam per
divisionem possessionis dominium quoque divisum est, d. l. 2. C. h. t.
Necesse igitur erit, ut lex nostra intelligatur de eiusmodi divisio-
ne, quæ steterit in finibus nudæ conventionis, nec dum stipulatio-
ne, unde nasceretur actio stricti juris, l. 7. C. comm. utr. jud. aut tradi-
tione effectum sumserit, unde si res desiderint esse communes, i. e. si
rerum communium divisio relicta vel translata possessione finem
acceperit, ut loquitur l. 8. C. comm. utr. ind. negat Faber posse divisio-
nem, quantum vis inæqualem reformari in melius æquitate judi-
cii, quia neque judicium b. f. ullum superest, quod exerceri possit,
sive dolo malo, sive citra dolum ea inæqualitas contigerit, sive is,
qui læsus est, agat, sive conveniatur d. del. 8. err. 1.

XXXII. Quibus omnibus ut rectius occurratur, lex nos-
tra à sequiore Fabri interpretatione primum vindicanda erit, cui
tantum non in singulis verbis reclamare videtur. Et quomodo
quæso dici potest, eam divisionem stetisse in finibus nudæ conven-
tionis, quæ omnino facta esse proponitur? diserte in textu: fa-
stis

400

judicatas, adeoque certo dominio iam subiectas competere. *d. l. 13. C. fam. ercisc.* quod autem tum nulla actio superfit, *ex d. l. 9.* non recte probatur. Ad eam enim 1. in genere dicimus: tamdiu corpora intelligi communia, quamdiu recte divisa non sunt, adeoque divisione per fraudem & errorem facta, semper remedia ad rescindendam vel corrigendam illam superesse: notamus 2. Fabrum errore illo, q̄s. nulla divisio valeat, in qua Iudex non intervenerit, & fecerit adjudicationes, (cui satisfactum. vide apud *Bach. dec. 98. err. Fabr. 6.*) abreptum, confundere in tota hac disputatione, divisionem extrajudicalem cum iudiciali, quæ propriè est *fam. ercisc.* aut *comm. divid. iudicium*. Illi enim, qui privata conventionione sine Iudicis aut arbitri à Iudice dati autoritate divisionem aliquam bonorum communium faciunt, non possunt verè dici agere iudicio *fam. ercisc.* aut *comm. divid.* cum ut hoc fiat, opus sit, ut istæ actiones in iudicium deducantur, sicut hoc in omnibus actionibus per universum ius nostrū ita obtinet: unde quemadmodum in genere actiones non facile dantur ex contractibus directis & per se, quatenus scil. aliquid ex natura contractus fieri placuit, & recte factum est, sed plerunque ex accidenti, quatenus in illo ipso contractu quid admissum est, quod ad damnum & iniuriam alterius redundat: *Ampliss. & Consultiss. Dn. D. Bicc. Patron. & Præcept. debita observantia colendus rer. quotid. sect. 4. §. 122.* ita etiam in hoc divisionis negotio possunt quidem partes statim ab initio arbitrum à Iudice *fam. ercisc.* petere, si tamen privata divisione res componunt, atque illam divisionem cum damno suo iniisse, unus vel alter sentiat, ecce iam præsto est iudicium familiæ *ercisc.* aut *comm. divid.* quo tanquam ordinario remedio damnū illud aut inæqualitas corrigitur. *v. l. Lucius 38. fam. ercisc.* Atque huc faciunt clara *Jmpp.* nostrorum verba, cum aiunt, *in b. f. iudicis, quod inæqual. fact. esse const. in melius reformab.* Quid n. vetat, quo minus illa verba *in b. f. iudicis* sic interpretemur, in contractibus, ex quibus *b. f. iudicia* oriuntur, ut in sæpe allegata *l. 3. C. ex quib. caus. maj.* quæ de eadem re loquitur, & eisdem Authores habet, dicitur, *in contractibus, qui b. f. sunt,* adde *Wesenh. fin. parat. fam. ercisc. C. A. eod. th. 28. num. 3. ibi: Effectus eius, (extra iudicialis divisionis) est, quod stare divisioni oporteat, nisi restitutioni locus sit ob æratem, aut si inæqualiter facta sit per fraudem vel dolum, si-ve perperam.*

XXXIV. Plane in divisione iudiciali locum obtinere A.

265

Fabri pronuntiatum *ex d. l. 9.* ipsi concessimus supra *rh. 23.* ubi appellationis remedium tantum superesse diximus, attulimus etiam *l. 36. fam. ercisc.* quæ à nobis modo prolata in parte confirmat. Nam qui egit cum herede putativo, *fam. ercisc. iudicio*, post sententiam à Iudice latam, sive adiudicationes & condemnationes invicem factas, non potest agnita veritate easdem illas res à fictitio coherede repetere, cum obstat rei iudicatæ exceptio: at si sine iudice dividerint, competit conditio earum rerum, quæ ei cesserunt, quem coheredem esse putavit, atque ita fraus ipsi extra iudicium facta in iudicio tollitur. *d. l. 36. per tot.*

XXXV. Quanquam, quæ iam tertia responsio *ad d. l. 9.* esse potest quod divisione per iudicem facta, aut communiōne rerum sublata, *fam. ercisc.* aut comm. div. actio non amplius competat, non tam crude accipi debet, ut nulla exceptione infringi possit. Certe *l. 20. §. 4. fam. ercisc.* expresse ait, *posse aliquando iterum fam. ercisc. agi, causa nimirum cognita*, & adducit Gothofr. in *not. ibid. l. 35. ff. de pact.* ubi post peractam divisionem, ob dolum unius coheredis erumpentem læsis actio competere dicitur, quæ tamen lex, ne quid dissimulem, facilius de extra iudiciali divisione exaudiri posse videtur, cum nihil in ea de Iudice aut arbitro tradatur, sed coheredes ipsi dividentes & transactione rem definientes introducuntur, quam iudiciali divisioni adhibere supervacuum esset. Sed utcumque hoc exemplum sese habeat, Fabrum certe nostrum redarguit, qui *dist. dec. 8. err. 1. post med.* negat posse divisionem quantumvis inæqualem reformari in melius æquitate iudicii, sive dolo malo, sive citra dolum ea inæqualitas contigerit, sive is, qui læsus est, agat, sive conveniatur, nec quicquam nisi restitutionem in integrum reliqui facit; & manet interim *d. l. 20. §. 4. effatum*, nempe causa cognita iterum agi posse. Nam ne illud quoque adiciamus, in supplementum dari actionem communi divid. ubi *fam. ercisc. iud. actum est*, facit quod hoc ipso concedimus, communiōne non plane sublata, adeoque nil mirum esse, si adhuc ordinaria aliqua actio competat. Denique & utile iudicium comm. divid. *ex l. 6. §. 1. ff. eod.* nonnunquam superesse, notat *Pac. anal. C. comm. utr. iud. n. 3.*

XXXVI. Quod *l. 8. C. eod. tit.* quam non minus pro se allegat Faber, attinet, illa propria responsione se tuetur, quæ tamen
cum

205
cum datis modo non male coniungitur. Nimirum ibi de divisione b. f. terminata expresse sermo est : at verò b. f. non tantum fraudem & dolum in his iudiciis excludit, sed omnino, quodcumque æqualitati contrarium esse, & læsionem inducere potest. textus noster toties laudatus disertè: *in b. f. iudiciis, quod inæqualiter, si-
ve per dolum, si-ve fraudem, aut perperam factum est, in melius reformatur.* adde quæ scripsimus supra th. 14. Quoties igitur divisio rectè ac legitime perficitur, frustra certe rescindi non debet. Neque enim eousque progredimur, ut statuamus, quamcumque iustam ac legitimam divisionem pro lubitu & ex sola partis alterutrius pœnitentia posse retractari, sed omnino errorem & evidentem inæqualitatem præsupponimus. *Conf. MS. Inclyt. Coll. Iur. huius Vniv. supra laudatum in responson. ad ration. dubit. n. 12.* unde etiam inter ipsos fratres divisio b. f. privato consensu facta non retractatur, ut ut illi iudicis, cuius arbitrio rem primò detulerunt, sententiam non expectaverint. *l. ult. fam. ercisc.*

XXXVII. Liquet hinc denique nihilo melius se habere ultimum Fabri nostri pronuntiatum, quo perfecta divisione & forsitan etiam ab utraque parte impleta, nullum remedium ne quidem *ex l. 2. C. de resc. vend.* superesse dicitur, si quidem sine dolo circumventio contigerit: illum enim, qui dolo cohoredis circumscriptus est, ad restitutionem in integrum confugere posse, quæ solo hoc casu detur: Rationem huius adfertionis suæ hanc addit, in venditione quidem ut novum ius *ex d. l. 2.* inducerent, ob hoc ipsum motos fuisse Jmpp. quod venditor quantumcumque læsus omni auxilio destituebatur, eo prætextu, quod in hoc conventionis genere liceret contrahentibus se invicem decipere in pretio, cum tamen ea decipiendi licentia plerique passim abuterentur, maxime in necem venditorum, quos necessitas rei familiaris plerumque adigit ad venditionem vilissimo pretio faciendam. nec tamen inde consequens esse, ut cæteris contractibus, qui hac parte emptione venditione favorabiles sunt, idem beneficium hodie dari debeat, i. e. ut secuto ex utraque parte implemento, atque ita extincto b. f. iudicio succurramus ei, qui læsus sit, nec si ultra dimidium læsus sit, quia est, quod ei imputetur, non quod ita contraxerit, sed cur contractum tantæ læsionis iniquitate laborantem ultro im-

tro im-

tro impleverit, nec potius curaverit, ut ad æquitatem reduceretur, & in melius reformaretur, cum ipſius iudici æquitate & poteſtate id aſſequi poſſet. Quod cum venditori imputari nequeat, cui ſc. ius antiquum nullo modo ſuccurrat, mirum non eſſe, ſi lex nova ei ſubveniat, tum etiam cum implevit contractum, ac ſi non impleviſſet. Hæc & alia Faber d. dec. d. S. err. 1. prop. fin. & err. 6. fin.

XXXVIII. Quamvis autem accuratius Fabri verba inveniendi ſubinde quædam aut incogitantius prolata, aut à ſuperioribus variantia occurrant, ut cum modo dixit, læſo ultra dimidium non illud imputari, quod ita contraxerit, ſed quod contractum iniquitate læſionis laborantem impleverit: Certe enim ille contraxiſſe nondum dici poterit, qui nudum pactum de diſiſione faciendi iniiit, ut ab initio d. dec. & paſſ. legis noſtræ caſum ponit Faber, & pactum à contractu, ut in generaliſſima ſignificatione accepto ſemper differt, nec ulla actio producitur, quamdiu res in nudo diſiſionis faciendæ placito ſubiſtit. l. 21. C. de pact. Neque magis concinne factam diſiſionem à perfectâ diſtinguit Faber, ſiquidem terminis non abuti, & ad vitandam obſcuritatem propriè loqui voluit, d. dec. d. S. err. 1. ibi: *inducit ea res iudicii aequitatem duntaxat, ſi poſt diſiſionem factam, nec dum perfectam, agatur communi dividundo, ut docuimus, non etiam aequitatem reſtitutionis ad reſcindendam diſiſionem, quæ ſecutus hinc inde traditionibus iure perfectâ implet aque ſit: Ut enim breviter nos expediamus, repetendum hoc eſt, quemadmodum in omnibus cæteris contractibus voluntas contrahentium à contractu ipſo, ſic & in hoc diſiſionis negotio placitum ab ipſa diſiſione diligenter eſt diſcernendum: uti igitur diſiſio facta dici nequit, quamdiu in nudæ conventionis terminis conſiſtit, ita cur in ipſo diſiſionis actu, pars cui libet ſua, v. g. per ſortem, vel per electionem assignata eſt, diſiſio vere iam facta & perfectâ dici debet, licet per corporalem poſſeſſionis translationem nondum reſtitutæ ſint, l. 8. C. comm. utr. iud. ibi: *diſiſio relicta vel translata poſſeſſione ſinem accepit: Veruntamen nec rei per ſe claræ iuſto longius immoremur, & de mente Fabri poſt factam diſiſionem ab omni actione læſum removentis, omnino hæcenus conſtet, utique longe potiori iure, rationibus & textibus ſupra per multas theſes adductis ſuffulti, invertimus argumentum ab illo ſine illo textu antea propoſitum, ac dicimus, imo vel ideo poſt diſiſionem perperam**

D

ram

266

802
ram factam læso adhuc succurrendum esse, quod in hoc b. f. iudicio, non perinde ac in E. V. se invicem circumvenire licet; quid enim iniquius esset, quam ibi quidem, ubi contrahentibus circumventio quædam permixta est, læso subvenire; alibi verò, ubi negotium per omnia ex b. f. etiam sine suspitione ullius circumventionis gerendum est, deceptum sive læsum ab omni ope & auxilio submovere: pugnant hæc certe cum b. f. unde iudicia ista nomen fortiuntur: neque excusat, quod Faber ait, eum qui ita læsus est, sibi imputare debere, quod contractum læsionis iniquitate laborantem ultro impleverit, cum remedia ad eum rescindendum adhuc competere: præter id enim, quod Fabri opinatio falso fundamento innititur, ac si post divisionem factam & impletam nulla amplius actio daretur, *v. th. 33. & seqq.* ita etiam comparatum est cum læsione, ut ea non semper in ipso contractu, sed aliquando post longum temporis intervallum demum emergat.

XXXIX. Exemplum evidens habemus in casu illo, super quo anno 1646. à *Nobiliss. & Ampliss. ICrorum Collegio in chryæ huius Universitatis* sapissime hæcenus laudatum consilium expeditum fuit: Cum enim anno 1641. duo Rom. Imp. comites fratres, hereditatem cognati sui defuncti cernerent, & frater natu maior more Germaniæ usitato partes faceret, ita ut è tribus dynastiis divisioni subiectis, duas quidem pretio ut videbatur, minoris æstimandas, pro uno semisse, tertiam autem solam loco alterius constitueret, tum quidem frater minor divisioni factæ acquievit, ac unicam illam dynastiam tanquam commodiorem, ac suis, quos antea possidebat, districtibus viciniorem elegit: postea vero ex rationariis anni 1629. quo tempore prædictæ dynastiæ in divisionem quoque venerant, apparuit unam è duabus illis, quæ priorem semissem fecerant, in annuis redditibus 11220. flor. alteram 3500. fl. habuisse: è tertia autem illa, quæ sola semissem expleverat, non ultra 9137. flor. provenisse, adeoque fratris natu maioris portionem 5583. fl. altera superiorem extitisse: ne iam dicam de emolumentis aliis, ex venatione, aucupio, piscatione redeuntibus, queis omnino minoris fratris partem longe post se reliquit: & his tamen non attentis debita omnia, quorum in hereditate non modica summa erat, æqualiter inter utrumque fratrem distributa fuerunt: unde factum est, ut læsione quæ tempore divisionis ob æstimationis incertitudinem tegeba-

267
tegebatur, tum emergente, frater minor reductionem divisionis
ad æqualitatem aut supplementum valoris recte peteret, *responsio*
laudatissima Facultatis in eo proposito confirmatus.

XL. Et hæc tenem potiora Fabri argumenta per-
lustrasse sufficiat, omnia enim, quæ fusc ab illo, per integram *deca-*
dem 3. err. pragm. & alibi disputantur, hæc excutere velle, nec in-
stituti nostri, nec temporis ratio patitur. Illud breviter adicien-
dum cenfeo, non attendi inæqualitatem divisionis, I. quæ ex ulti-
ma testatoris voluntate procedit, sed ei omnino standum esse, nisi
legitimam filiorum imminuat. *l. 10. 21. & ult. C. fam. ercisc. David*
Mæv. Comm. in Jus Lubecens. part. 2. tit. 2. art. 28. n. 35. cum unusquisque
licentiam habeat, de bonis suis, quantum cuique velit relinque-
re, *l. 1. C. de SS. Eccles.* nec opus est, ut ea ultima voluntas, si à pa-
rente proficiatur sit solennis, sed sufficit nuda epistola, *d. l. 21. &*
ult. C. fam. ercisc. vel quæcunque alia declaratio voluntatis paternæ,
ut si bona per onera æris alieni dividat. *l. 20. §. 3. h. t. Dn. D. Franzk.*
Comm. ff. h. t. num. 24. adde Mæv. d. Comment. in Jus Lubecens. part. 2. tit. 1.
art. 3. n. 24. & seqq. II. Si in divisione de inæqualitate aut læsione,
quæ forte contingere, aut in futurum emergere poterat, expresse
transactum sit. *l. 122. §. ult. de V. O.* Et in genere si causa qs. transac-
ta est, sive per rem iudicatam, *l. 2. C. de re iud.* sive per præscriptio-
nem *l. fin. & r. t. C. de præsc. 30. vel 40. annor.* aut similem modum, nego-
tium semel finitum ac sopitum istiusmodi prætextu non instaura-
tur. *l. 7. de jur. & fact. ign. Wesenb. parat. ff. eod. n. 3.* III. Si læsio plane
ex accidenti contingat: ita ut valor rei, quæ in divisione, vero suo
pretio æstimata est, postea pro varietate temporis & ingenii huma-
ni, vel minuatur valde, vel intendatur. Cæterum quæ læsio enor-
mis dicatur, quæve inæqualitatem evidentem constituat, inter
Dd. non convenit, aliis eam ad quartam, aliis ad sextam partem
referentibus: nos cum *Mynsig. 5. observ. 60.* arbitrio iudicis rem defi-
niendam relinquimus, quorum etiam inclinatur *Conf. MS. Amplif. Fa-*
cult. resol. rariion. dubit. n. 10. fin.

XLI. De libello quoque, sive formula actionis ordinariæ
queritur, quomodo illa sit concipienda: Et quamvis alii ita ador-
nandam censuerint, ut convento tribueretur facultas vel restituendi
rem, vel supplendi pretium, id tamen arbitrium alii denegant,
& ipsam rem restituendam censent, cum non æquum sit invitum

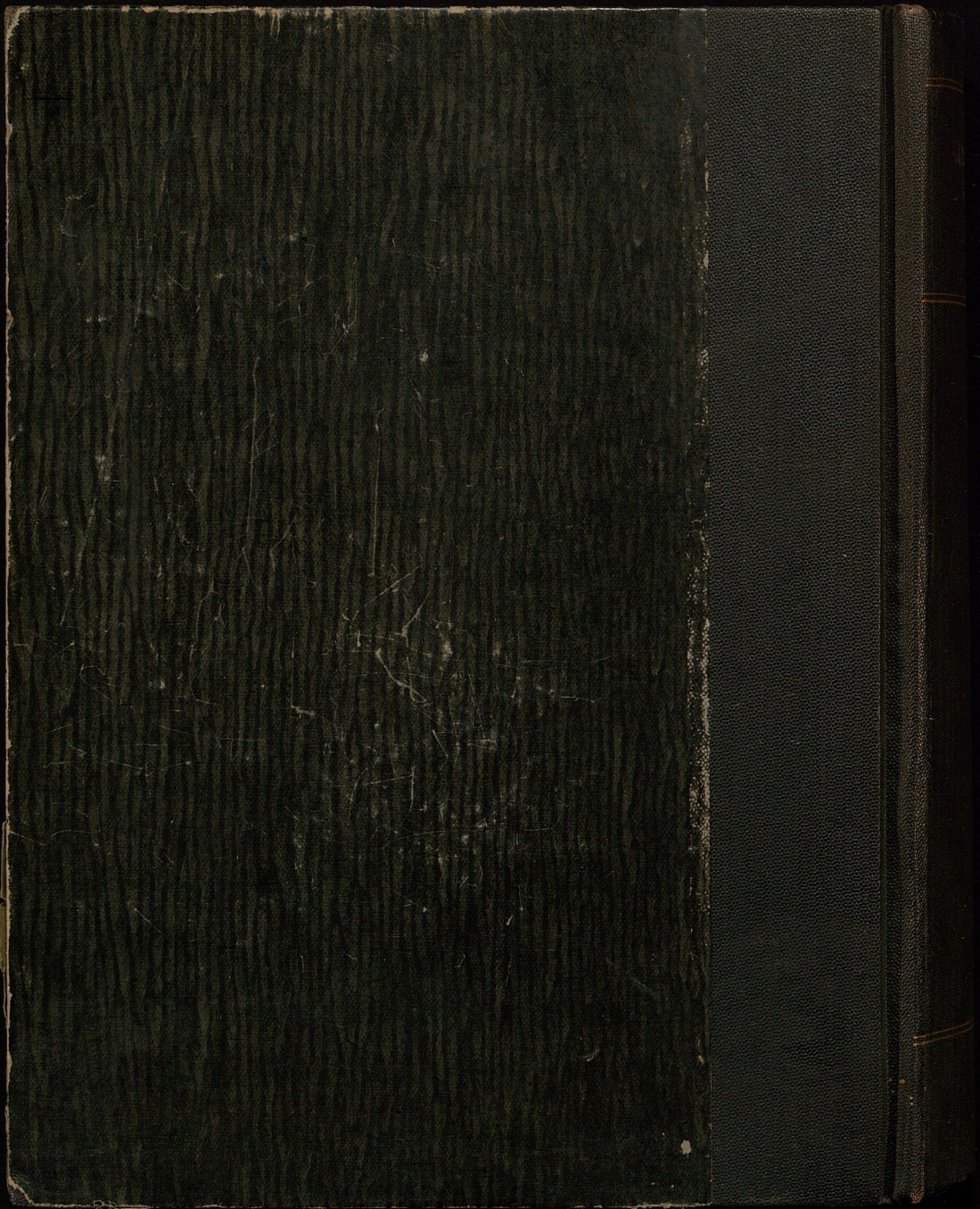
70
res suas vendere: l. 9. ff. rer. amot. Salicet. ad l. nostram 3. fin. & ex Molin.
Consuet. Paris. tit. 1. de siefs. §. 33. gl. 1. n. 42. Perez. pract. C. d. t. n. 4. Ve-
rum neque hoc simpliciter procedere videtur: nam si res, quæ re-
stituenda venit, ita comparata est, ut commode dividi nequeat, il-
le certe, cui iam antea adsignata est, in pretium condemnatur. §. 4.
& §. 1. de off. iud. Unde simpliciter ex l. 3. nostra reformatio inæqualis
divisionis petitur, i. e. ut vel recedatur à divisione, vel portio iustifi-
cetur, & suppleatur, Bald. in l. 3. C. h. Sichard. eod. n. ult. Conf. MS. in ra-
tion. decid. n. 7. ubi in præced. n. 6. Argentari ex Consuet. Briann. art. 267.
n. 1. verba adducuntur, quæ ita habent, nam cum divisione facta aut par-
tagio, deceptio incidit, dua omnino reclamandi via coheredi relinquuntur,
prout lesiones vel minuta & leviores, vel magna & enormes inciderunt. Mi-
nuta & leviores locum faciunt revisioni huius, & retractationi seu reforma-
tioni. v. Argentor. 2. Conf. 21. n. 68. & seqq. ubi de pluribus remediis
differunt.

XLII. Diximus supra th. 28. sententiam nostram non
Ictis tantum Gallis receptam, sed hodieque in Germania non in-
cognitam esse, unde Coronidis loco responsi Ictor Wirrebergen anno
1622. in terminis dati particulam è Berlich. decis. 146. hic recitabimus.
Auf Ewere andere Frage/erachten wir Rechtens sein/seynd bey gehal-
tener Theilung die ins Erb gehörige Häuser vnd Gärten von Euch dem
Geschwistern selbstn taxirt, das Wohnhaus cum tota supellectile,
ewerm eltsen Brudern Abraham vmb 12000 Gulden zugeschlagen/
vnd Ihr mit Ewerer portion, vnd den andern Mirerben an Ihn ver-
wiesen: Do Ihr nun dadurch/wann Ewer Bruder mit tezig gän-
ger vnd geber leichter Münze Euch subezahlen befuegt sein solte / ver-
fürket würden: So weret Ihr/do gleich solche latio nicht ultra dimi-
dium Euch des beneficii L. maioribus 3. C. comm. utr. iud.
zugebrauchen/vnd andere und newe Theilung zusuchen/
wohl befuegt. B. N. W.

DEO SIT LAVS HONOS
ET GLORIA.

X 2615934

wort

DISPUTATIO IN AUGURALIS
JURIDICA,

252

De
REMEDIIIS ADVER-
SUS INÆQUALITATEM DI-
visionum competentibus

Ad illustrationem L. 3. C. comm. utriusque auct. tam fam.
exercit. quam communi
divid.

Quam

PRÆSIDE DEO TER OPT. MAX.

Ex

Authoritate & Decreto

MAGNIFICI, NOBILISSIMI, & AM-
PLISSIMI JURISCONSULTORVM ORDI-
nis in florentissima hac Reipubl. Argentoratensis

Vniversitate,

Pro summis in utroque Jure Honoribus & Privilegiis Do-
ctoralibus rite recteque consequendis,

solemni examini submitte

JOHANNES JOACHIMUS FRANTZ,
Argentoratensis.

Die 22. Novembr. horis locoque solitis.

ARGENTORATI,
Typis JOHANNIS PHILIPPI MÜLBII,
& JOSIAE STÄDELII.

ANNO M. DC. XLIX.

1649. 4.

